

הגמרא מביאה מספר מקרים בו האשה מסרבת לקבל ישירות את כסף או שווה כסף הקידושין. כגון, אדם שמקדש אשה בכבר לחם, והיא אומרת לו לתת את הכבר לעני, האם היא מקודשת או לא? וכך לשון הגמרא (שם ח):

התקדשי לי בכבר, תנהו לעני - אינה מקודשת, אפילו עני הסמוך עליה. מאי טעמא? אמרה ליה: כי היכי דמחייבנא ביה אנא, הכי מחייבת ביה את.

קידש אשה בכבר לחם ואמרה לו תנהו לעני, אינה מקודשת אפילו עני שרגיל לקחת ממנה. הגמרא מבארת שהסיבה היא מפני שאין חיוב רק לאשה בפרנסת העני, אלא ישנו חיוב גם לאיש. אך יש לברר מדוע אינה מקודשת, שהרי סוף סוף האדם מחויב לתת צדקה אבל לאו דווקא לאותו עני! ולא דווקא בכבר זה! (ואם אמרה לו לתת לעני, אזי מדיבורה הוא מתחייב, ולכאורה תהיה מקודשת כדין ערב).

סוגיא דומה מופיעה גם בתלמוד הירושלמי, וכך לשון הגמרא (פ"ב ה"א):

התקדשי לי בסלע זו, ואמרה השליכה לי אם לא לנהר, אינה מקודשת. **תנינו לעני, הרי זו מקודשת.** מכל מקום לא נכנס לתוך ידה כלום הקא את אמר מקודשת, והקא את אמר אינה מקודשת? אמר רבי אבהו: בשם רבי יוחנן, רוצה היא מקודשת, ותרצה עושה טובה לעני.

קידש האיש אשה בסלע (סכום כסף גדול), ואמרה לו לאבד את הסלע- אינה מקודשת. לעומת זאת אם אמרה לו לתת את הכסף לעני- מקודשת. מבררת הגמרא מה הסיבה, שהרי בשני המקרים לא נכנס לתוך ידה כלום! ומבאר ר' אבהו בשם ריו"ח שהאשה גורמת לו לאבד את הכסף אין היא רוצה להתקדש, וכשהיא מורה להביא את הכסף לעני היא רוצה להתקדש באותה טובה לעני. מוסיפים המפרשים (קרה"ע ופנ"מ) שהאשה מתקדש מההנאה שרואה שהאיש עושה טובה לעני.

כאמור, הסוגיות בין הבבלי לירושלמי דומות, אך יש בהם כמה שינויים בין במקרה ובין בדיון:

- ראשית **בתלמוד הבבלי** המקרה עם העני הוא **עצמי**, ובתלמוד ירושלמי המקרה עם העני **מחובר** למקרה נוסף.
- בתלמוד הבבלי** הקידושין הם ע"י **כבר לחם**, אך **בתלמוד הירושלמי** הקידושין הם ע"י **סלע** (4 דינרים).
- בתלמוד הבבלי** מכנים את המצווה **כחיוב**, אך **בתלמוד הירושלמי** מכנים את המצווה **כטובה**.

נחלקו הראשונים האם התלמודים חולקים ביניהם או שהם מדברים על מקרים שונים לגמרי?

הרשב"א והמאירי ביארו שאין מחלוקת בין התלמודים, בטענה שבבבלי מדובר על כיכר, ובירושלמי מדובר בסלע. ובסלע גם לבבלי תהיה מקודשת משום שהיא נתינה גדולה שהוא אינו מחויב בה, וכבר לירושלמי לא תהיה מקודשת כי היא נתינה מינימלית שהוא מחויב בה. אך תוס' ר"י הזקן חלק על שיטתם, וכן הביא רביה שהרי"ף והרמב"ם סוברים שיש מחלוקת בין התלמודים וזה לשונו (שם):

ירושלמי (פרק האיש מקדש) 'התקדשי לי בסלע, תנהו לעני- **מקודשת**, ותרצה עושה טובה לעני'. **ודאי זה הירושלמי חולק עם התלמוד שלנו דודאי ליכא הפרש בין סלע לכבר, וכן דעת הר"מ והרי"ף שלא הביאו זה הירושלמי.** ואיכא מאן דאמר דלא פלוג וחלוק יש בין סלע לכבר דבסלע לא מציא למימר היכי דמחייבנא דלא רמיא עליה חובה למיתן ליה סלע חדא זימנא וזה רחוק דאטו מי לא עסקין בכבר גדול וודאי אינו חייב ליתן לו כבר גדול כאחת. ופי' לשון הגמ' הוא שלא היה בדעתה להתרצות בקדושין אלא שיתן לו לשום מצוה שהרי הוא מחויב במעה כמו שהיא מחויבת יהיה מחויב לתת לו כולו או מקצתו **וודאי פליג אגמרא דידן וודאי אם נותן לעני אלף זוז בבת אחת מצוה עביד** כדתנן בסוף פאה היו לו מאתיים זוז חסר דינר אפילו נתנו לו אלף זוז בבת אחת יקח.

נחלקו התלמודים בדיון נתינה לעני ברצון האשה. נראה שהתלמוד הירושלמי מרחיב את היריעה בכך שהוא משווה בין איבוד הכסף לבין נתינה לעני. וכשמגמת הכסף הולך לאבדון אזי אין כאן יצירה של חיים ובודאי שאין הנאה לאשה ולכן אינה מקודשת, ממול עומד מקרה של כסף המושקע לחיים, לנתינה לעני ובודאי שבהאי הנאה תתקדש האשה. כביכול מעות שיוצרות חיים גם יכולות ליצור חלות של קידושין.

עוד נקודה מעניינת, הירושלמי מדיש דווקא סלע ולא כבר, אולי להודיע כוחו, שאפילו כסף שאין הוא מאכיל מיד אפילו מרבה חיים ונחשב לה מצווה שעושה- ומההנאה זו מקודשת.

הבבלי דן במקרה כמצווה, כלומר מי מחויב? האיש או האשה? ולמסקנה שניהם מחויבים, ולכן אין היא מקודשת (בבחינת מצוות לאו להינות נתנו, אך עיי' במהר"י בירב ד"ה דאמר שחולק על הבנה זו בבבלי).

הירושלמי דן במצווה זו כטובה, כלומר, אין מצווה זו היא בגדרי החיוב הרגילים אלא הגדרתה עשיית טוב. וע"כ יכול האיש לקדש אשה ע"י אותה טובה (מצווה) שנתנה להנאה.

(תפארת ישראל פנ"ב והרב קוק באורות הקודש מגדירים את ההבדל בין המצווה והתורה העכשווית לבין התורה לעתיד לבוא. 'לשעבר תורה נתתי לכם, לעתיד לבוא חיים אני נותן בכם' אולי רמזו כאן בהבדל בין הבבלי לירושלמי ביחס למצווה. ותן לחכם..)